

PUOLUSTUSVOIMAT TULEVAISUUDEN HAASTEIDEN EDESSÄ

**Puolustusvoimain komentaja
Kenraali Jaakko Valtanen**

**Esitelmä Suomen Sotatieteellisen Seuran 60-vuotisjuhlassa Ritarihuoneella
13. 4. 1987**

1. Turvallisuuspolitiikan ja siihen sisältyvien puolustusratkaisujen näkymistä käydään parhaillaan keskustelua useissa maissa. Merkkejä maanpuolustuskeskustelun vilkastumisesta on myös Suomessa. Suurvaltastrategioissa havaittavat muutokset sekä yhä nopeutuva teknologinen, taloudellinen ja yhteiskunnallinen kehitys asettavat uusia haasteita niin poliittisille päättäjille kuin puolustuksen suunnittelijoillekin. Tämä on näkyvissä kaikissa eurooppalaisissa maissa. Suomi on kansainvälisessä kehityksessä mukana. Muutokset vaikuttavat myös meidän puolustuksemme järjestelyihin. Arvioimalla huolellisesti erilaisia kehitysnäkymiä sekä toisaalta kansallisia päämääriämme ja voimavarojamme on meidän pyrittävä vaikuttamaan siihen, että puolustuskykymme säilyttämiseksi tehdään tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.
2. Kansainvälisessä politiikassa voidaan 1980-luvun alkupuoliskoa luonnehtia taitekohdaksi, jossa 60-luvulta jatkunut strategisen vakauden kausi on ollut koetuksella ja vaarassa jopa katketa. Suurvaltojen ja niiden johtamien sotilasliittojen keskinäiset suhteet joutuivat monien syiden vuoksi käymistilaan, jonka voimaa osoittavat erityisesti vuoden 1983 lopun uhkaavansävyiset tapahtumat ja toisaalta Reykjavikin kokoukseen lokakuussa 1986 kohdistuneet suuret odotukset. Pessimismin ja optimismin välinen juopa on viime vuosina ollut hyvin leveä. Tällä hetkellä elämme suurvaltasuhteissa myönteisen kehityksen aikaa. Näyttää siltä, että johtavat suurvallat ovat edelleen syvästi tietoisia ydinaseisiin liittyvistä vaaroista ja pyrkivät yhä vakavammin etsimään ratkaisuja ydinasodan estämiseksi. Kansainvälisen politiikan pohjavirtana vaikuttava suurvaltojen ydinasetaspaino pysyy todennäköisesti vuosia eteenpäin suhteellisen vakaana. Tukholman kokouksen päätösasiakirja antoi aihetta optimismiin, jota tukevat sotilasliittojen lähentyvät näkemykset tavanomaisen asevoiman supistamismahdollisuuksista Euroopassa. Tässä suotuisassa ilmapiiirissä on toivottavasti myös mahdollisuuksia edistää presidentti Koiviston ehdotuksen mukaisesti luottamusta lisäävien toimien ulottamista merialueille. Sotilaallisen kehityksen suuntaa emme kuitenkaan voi toistaiseksi varmuudella eritellä ja täsmentää. Selvää on vain, että tulevaisuus tuo mukanaan ongelmia myös niille valtioille, jotka teknologisesti ja geopoliittisesti ovat suurten välimaastossa. Eräänä huomionarvoisena piirteenä mainittakoon, että neuvottelujen kohteena olevat ydinaseistuksen supistukset — jos niihin lopulta päästään —

saattavat korostaa tavanomaisten asevoimien merkitystä. Tästä on Euroopassa jo merkkejä olemassa.

Suomen turvallisuuspoliittinen asema on tunnustettu ja vakaa. Tämä jopa fraasiksi muodostunut ilmaisu sisältää kuitenkin Euroopan ja maailman kansojen joukossa epätavallisen hyvän kansallisen aseman. Se on seurausta hyvin hoidetusta ulkopolitiikasta ja koko kansamme sille antamasta tuesta. Maamme suhteet naapureihin ja muihinkin valtioihin ovat kunnossa.

Turvallisuuspoliittiseen linjaamme olennaisena kuuluva, Neuvostoliiton kanssa tehty YYA-sopimus sisältää sitoumuksen torjua hyökkäykset maamme alueella ja velvoittaa osaltaan puolustusvalmiuden jatkuvaan ylläpitoon ja kehittämiseen.

Puolustuksellamme on ollut ja on tulevaisuudessakin luovuttamaton paikkansa sekä pienelle maalle elintärkeän rauhan säilyttämisessä että koko kansainvälis-poliittisen asemamme vakaana pitämisessä. Ei ole näköpiirissä mitään sellaisia tekijöitä, jotka saattaisivat tehdä oman kansallisen puolustuksemme merkityksen nykyistä vähemmäksi. Ennaltaehkäisevä puolustuskyky syntyy meidän sotilas-maantieteellisessä asemassamme maa-, meri- ja ilmavoimien muodostamasta kokonaisuudesta. Vain kaikkien puolustushaarojen toiminnoilla kyetään jousta-vasti reagoimaan erilaisiin, vaikeastikin ennustettaviin sotilaallisiin tilanteisiin. Suurvaltastrategioissa on entistä selvemmin näkyvässä pyrkimys käyttää myös erilaisia epäsuoria sotilaallisia menettelytapoja tavoitteiden saavuttamiseksi. Sellaisia ovat voimankäytöllä uhkaaminen, joukkojen siirrot, sotaharjoitukset ja jopa valmistautuminen tuholaisatekoihin. Varsinaisten konfliktien aiheet ovat ehkä tulevaisuudessakin maantieteellisesti kaukana Suomesta, mutta vaikutukset voivat heijastua nopeasti tänne. Ulkopolitiikan tukena toimivilta puolustusvoimilta vaaditaan lisääntyvää valmiutta estää toimiemme lamauttaminen epäsuorin sotilaallisin keinoin. Jos ponnistuksistamme huolimatta joudumme sotilaallisen selkkauksen osapuoleksi, on meidän voitava estää alueemme hyväksikäyttö hyökkäystoimiin sekä tarvittaessa kyettävä sitkeään puolustukseen maan itsenäisyyden ja kansan elinmahdollisuuksien turvaamiseksi. Vain todellista suorituskykyä omaavalla puolustusjärjestelmällä on ennaltaehkäisevää vaikutusta.

3. Puolustuksemme kehittämiseen vaikuttavat monet ulkoiset, meistä riippumatto-mat tekijät. Lisäksi vaikuttavat puolustuksemme kehittämiseen useat, lähinnä sisäisiksi luonnehdittavat yhteiskunnalliset samoin kuin teknisen kehityksen haasteet.

Yhteiskunnallisista tekijöistä eräs on väestömme. Sen määrä kehittyy lähitulevai-suudessa samansuuntaisesti kuin useimmissa Länsi-Euroopan maissa. Väestönkas-vu hidastuu ja väkilukumme on kääntymässä laskuun vuoden 2000 jälkeen. Varusmiespalveluksessa olevien määrä on jo nyt laskussa ja käytettävissä olevan reservin määrä vähenee noin 100 000:lla miehellä samalla kun reservin keski-ikä nousee.

Väestön alueellisen jakautuman ei arvioida olennaisesti muuttuvan nykyisestä, mutta strategisesti tärkeän Lapin väestökadon jatkuminen olisi myös sotilaalliselta kannalta ongelmallista. Sen estämiseksi kannattaa ponnistella.

Suomessa on viime vuosikymmeninä tapahtunut voimakas talouselämän ja työvoimarakenteen muutos. Voimakkaimmin kasvava osa taloudesta on ns tietotalous, jonka tehtävissä työskentelee eräiden arvioiden mukaan nyt jo yli kolmasosa ammatissa toimivista suomalaisista. Maamme on siis hyvää vauhtia

siirtymässä digitalisoituun tietoyhteiskuntaan. Luonnollisesti puolustuksemme suunnittelijoiden on jo täytynyt ottaa tämäkin kehitys huomioon.

Väestökehityksen asettamat haasteet kohdistuvat muun muassa puolustusvoimien koulutukseen. Ne vaikuttavat varusmieskoulutuksen tehokkuuteen sekä kertausharjoitusten tarpeeseen. Sotilaskoulutuksen pedagogisen tason nostaminen on selkeä tulevaisuuden haaste. Meidän on kyettävä hyödyntämään nuorisomme kohonnut tiedon taso ja saatava koulutukseemme nykyistä enemmän osallistuvan aikuisopetuksen piirteitä. Reserviläisten kenttäkelpoisuus ja sotilastaidot puolestaan voidaan säilyttää riittävinä vain kertausharjoitusten avulla. 1980-luvulla 1 500:n reserviläisen vuotuislisäykseen supistuneet kertausharjoitukset eivät parlamentaaristenkaan arvioiden mukaan riitä reservimme suorituskyvyn ylläpitämiseen. Käytettävissä olevan reservin määrän pieneneminen pakottaa tutkimaan keinoja, joita käyttäen taataan erityisesti vähäisen väestön alueilla joukoille tarvittava kenttäkelpoinen henkilöstö.

Yleinen koulutuksen ja teknillisen tietämyksen lisääntyminen ovat toisaalta helpottamassa puolustusvoimien koulutustoimintaa. Toisaalta kaupungistumisen seurauksena joudutaan sotilaille opettamaan sellaisia kenttäpalvelukseen liittyviä perusasioita, jotka aikaisemmin opittiin jo kotona tai koulussa.

Yhteiskunnallinen aate- ja arvokehitys on ollut voimakkaasti sidoksissa väestön ja talouselämän rakenteellisiin muutoksiin. Jälkitekollisen yhteiskunnan ihmisten arvomaailmaa luonnehtivat yksityistyminen ja kaupallistuminen. Ihmisiä näyttää olevan aikaisempaa vaikeampi saada osallistumaan yhteisiin ponnistuksiin. Ilmiöstä saattaa muodostua ongelmia myös puolustukselle. Perinteisen maanpuolustusaatteellisen lähestymistavan sijalle on astumassa käytännöllisempi ja laskelmoivampi suhtautuminen. Maanpuolustus nähdään jopa osana tuotantoa, jolloin siltä odotetaan lähes talouselämän lakien mukaista kustannustehokkuutta. Kustannustehokkuusvaatimus on epäilemättä oikea, mutta puolustuskykyä ei rauhan aikana voida yksiselitteisesti mitata.

Käytännöllisyyttä ja tehokkuutta painottavan ajattelun vastapainona on yhteiskunnassa kasvanut moraalisten ja ns pehmeiden arvojen kannatus, joka kuvastuu muun muassa erilaisten vaihtoehtoliikkeiden toiminnassa. Niiden suhtautuminen maanpuolustukseen on ollut kirjavaa ja usein myös avoimen kriittistä.

Mielipidemittauksissa on kuitenkin käynyt ilmi, että suomalaisten puolustustahto on edelleen korkea. Näyttää myös siltä, että maanpuolustuksen motivaatiopohja on Suomessa jatkuvasti erinomaisen vahva.

4. Liioittelematta voidaan sanoa, että elämme teknitieteellisen kulttuurin tähän asti nopeinta kehitysvaihetta. Tämä kehitys muuttaa elinympäristöämme ja työtapojamme nopeasti ja peruuttamattomasti. Kehitystä säätelevät poliittiset, taloudelliset ja sotilaalliset syyt.

Toisen maailmansodan jälkeistä suurvaltojen puolustustekniikan kehitystä hallitsi aluksi ydinaseistus. Sen tuhovoiman ylitettyä järjellisen käytön rajat kehittämisen painopiste on nyttemmin siirtynyt yhä selvemmin tavanomaisen aseistuksen puolelle. Sillä alalla ei ole tapahtunut mitään varsinaista aseteknistä läpimurtoa, mutta kehitys on ollut laaja-alaista ja jatkuvaa. Sen piirteistä mainittakoon aseistuksen tarkkuuden, toiminnan nopeuden ja vaikutusalueiden kasvu sekä asejärjestelmien automatisointi. Edelleen on luonteenomaista joukkojen suojatun liikkuvuuden paraneminen, tiedustelu- ja johtamisjärjestelmien kehittyminen sekä

toimintamahdollisuuksien tehostuminen ympärivuorokautisessa toiminnassa ja kaikissa sääoloissa.

Päivittäiset tiedot uusista asejärjestelmien kehityskaskelista ovat omiaan tuottamaan mielikuvaa meidän puolustusvoimiemme kehityksen hitaudesta ja jälkeenjääneisyydestä. Pintapuolisesti asiaan perehtyvä voi helposti saada tällaisen virheellisen käsityksen. Monet uutuudet ylittävät uutiskynnyksen jo prototyyppi-tai kokeiluvaiheessa. Julkisuudessa esitelty väline ei ehkä pääse koskaan sarjatuotantoon tai kohtuuttomat kustannukset rajoittavat sen määrän vähäiseksi. Suurvaltojen asevoimat eivät suinkaan ole kaikilta osiltaan huippunykyaikaisen aseistuksen omistajia. Suomen puhtaasti puolustukselliselle ja vain omalla alueellamme käytettäviksi aiotuille asejärjestelmille ei siis tule asettaakaan suurvaltojen kanssa vertailukelpoisia vaatimuksia.

Meidän on — pysyäksemme teknisen kehityksen mukana ja erottaaksemme olennaisen epäolennaisesta — tehtävä jatkuvasti tutkimustyötä ja ylläpidettävä omaa puolustusteknologista valmiuttamme. Tästä huolimatta eräiden teknisesti pitkälle vietyjen ja kalliiden asejärjestelmien hankinnat on lähinnä taloudellisista syistä suunnattava ulkomaille. Sellaisia ovat esimerkiksi panssarivaunut, taistelulentokoneet, ohjukset ja tutkat. Tiedämme kuitenkin, että suonalainen teollisuus kykenee tuottamaan varsin runsaasti uudenaikaista, meille käyttökelpoista puolustusmateriaalia. Kotimaisen puolustusteollisuuden ylläpidolla onkin erittäin suuri merkitys jo yksin puolueettomuuspolitiikkamme kannalta. Niinpä viime vuosina on puolustusvoimien hankinnoista voitu suunnata kotimaahan yhä suurempi osuus — nykyisin jo noin 40 %.

On siis pidettävä huolta siitä, että korkea teknologinen osaamisemme tuottaa jatkuvasti maanpuolustuksen erityistarpeita palvelevia tuotteita. Tämä tavoite edellyttää lisäpanostuksia myös puolustusvoimien teknilliseen tutkimus- ja koulutustoimintaan. Myös organisatorisia järjestelyjä tarvitaan. Tutkimusta vauhdittamaan tarvitaan tukea ja yhteistoimintaa puolustusvoimien ulkopuolelta sekä ennakkoluulotonta ideointia meille sopivimpien ratkaisujen kehittämiseksi. Tätä ongelmakenttää kartoitettiin viime vuonna puolustusvoimien ja teollisuuden yhteisessä seminaarissa.

5. Suomen taloudellinen tilanne on viime vuosina ollut suhteellisen hyvä. Kokonaistuotanto on lisääntynyt vuosittain noin kolmella prosentilla. Kasvu on ollut jopa nopeampaa kuin Länsi-Euroopan maissa keskimäärin. Valtiovarainministeriön arvion mukaan maamme taloudelliset kehitysnäkymät ovat edelleen verraten hyvät.

Puolustusmenojen taso on 70-luvun puolivälistä alkaen vastannut pääpiirtein kansantaloutemme kasvua parlamentaaristen puolustuskomiteoiden suositusten mukaisesti. Niukoillakin varoilla on voitu aloittaa puolustusvoimien johdonmukainen kehitystyö ja puolustusvalmiuden ylläpito. Merkittäviä tuloksia on saatu aikaan. Mutta lähtötason alhaisuus ja kasvavat vaatimukset tuottavat vaikeuksia erityisesti materiaaliselle kehittämiselle. On pidettävä mielessä, että puolustuksemme saama kansantulo-osuus on vain 1,5 %. Se on selvästi alinta eurooppalaista tasoa.

Kuten tunnettua, parlamentaarinen puolustustoimikunta totesi viimevuotisessa mietinnössään, ettei Kolmannen parlamentaarisen puolustuskomitean suosittama puolustusmenojen kasvu ole täysin riittänyt komitean suositusten mukaiseen puolustusvoimien kehittämiseen vuosina 1982—86. Toimikunta totesi edelleen,

ettei suositeltu 3,8 %:n vuosittaiseen reaalkasvuun perustuva puolustusmäärärahojen korotus vuosina 87—91 olisi sekään riittävä puolustusvoimille annettujen tehtävien täyttämiseksi. Tämä johtuu muun muassa puolustusmateriaalin muita teollisuustuotteita nopeammasta hintakehityksestä. Puolustusmateriaalin hinnat ovat kohonneet keskimäärin 5 % yleistä kustannustasoa nopeammin, kun komitea vuonna -81 arvioi tämän nousun vain 2 %:ksi. Puolustusmäärärahojen reaalkasvun tulisi toimikunnan mielestä kattaa myös nämä korotustarpeet. Puolustuskykymme säilyttäminen puolustusvoimille laissa annettujen tehtävien vaatimalla eli suhteellisesti suurin piirtein nykytasolla edellyttää, että määrärahat seuraavat komiteamietintöjen suosituksia.

6. Meillä parin viime vuosikymmenen aikana toteutettu alueellinen puolustusjärjestelmä vastaa pääpiirtein Euroopan puolueettomien maiden käytäntöä. Vertailun vuoksi muutama esimerkki:

Ruotsi on ylläpitänyt vahvoja ilma- ja merivoimia, jotka sallivat hyökkäyksen torjunnan aloittamisen jo kaukaa rajojen ulkopuoleltakin. Tällainen järjestelmä on kallis, sillä se rakentuu muun muassa vahvojen ilmavoimien ja sukellusvenein varustetun laivaston varaan. Jatkuva hintojen nousu onkin pakottanut Ruotsiin jossain määrin luopumaan kaukostaistelukyvyistä ja kehittämään doktriinia meidän järjestelmäämme muistuttavaan suuntaan. Ruotsin puolustusmenot asukasta kohden ovat vuosikymmenen ajan olleet Suomeen verrattuina yli kaksinkertaiset, mutta ruotsalaiset näyttävät olevan edelleen valmiita maksamaan tuon summan turvallisuudestaan.

Lähes vastakkaista mallia edustaa Itävalta, joka on keskittänyt huomattavasti pienemmät puolustusmäärärahansa melkein yksinomaan maavoimien ylläpitoon. Puolustuksen periaateratkaisuna on hajautettu aluepuolustus, jolla pyritään tekemään läpikulkuun tähtäävä hyökkäys kannattamattomaksi pitämällä hallussa vain tiestön ja kulkuväylien solmukohdat. Jokahetkisestä puolustusvalmiudesta huolehtii suurelta osin värvätystä ja vapaaehtoisesti pidemmän palvelusajan suorittavista koostuva yksi panssarijalkaväkidivisioona. Itävalta on myös vasta nyt aloittanut ilmavoimiensa varustamisen torjuntahävittäjin. Merivoimia Itävallassa ei ole, ei myöskään minkään aselajin puolustuksellisia ohjuksia.

Sveitsin puolustusratkaisu sijoittuu edellisten mallien välimaastoon. Sveitsiläiset ovat rakentaneet suuren reservinsä ja vähäisen kaaderihenkilöstön käyttöön perustuvan tehokkaan puolustuksen kaikille rajoillensa ja ovat linnoittaneet alueensa kaikki tärkeät kohteet ja läpikulutiet erittäin runsain kesto linnoituksin. He huolehtivat voimakkailla ilmavoimillaan ja ohjuksiin perustuvalla ilmatorjunnalla uskottavasti myös ilmatilansa koskemattomuudesta. Sveitsin puolustusmenot ovat vuosikymmenien ajan olleet suhteellisesti ottaen samansuuruiset kuin Ruotsin. Sveitsin ei myöskään tarvitse ylläpitää merivoimia.

Suomalainen alueellinen puolustusjärjestelmä ja puolustusdoktriini on todettu tarkoituksenmukaiseksi sekä koti- että ulkomaisissa arvioissa. Suoritetujen arvioiden mukaan perustaviin muutoksiin ei 10—15 vuoden päähän ulottuvien näkymien valossa ole tarvetta. Sen sijaan laadullista samoin kuin organisaatioihin kohdistuvaa kehitystarvetta on edellä mainitsemiä syiden vuoksi olemassa. Perusratkaisuna tulisi siis edelleen olemaan nykyisen kaltainen, yleisen asevelvollisuuden tuottamaan reserviin perustuva järjestelmä, jossa kaikkia puolustushaaroja ts. maa-, meri- ja ilmavoimia kehitetään parlamentaaristen selvitysten ja niiden perusteella puolustusvoimille asetettujen suoritevaatimusten pohjalta.

Kansainvälisen tilanteen ja eriaisteisten kriisien kehittymisen seuraamiseksi tarvitsemme tulevaisuudessa kuitenkin selvästi entistä tehokkaampaa aluevalvontaa- ja tiedustelukykä. Vain selkeän ja oikeisiin tietoihin perustuvan tilannekuvan avulla voidaan tehdä riittävästi ennakoivia poliittisia ja sotilaallisia päätöksiä. Tähän liittyy valtakunnallisen johtamisjärjestelmän kehittäminen ja sen toiminnan varmistaminen myös häirintätoimien alaisena. Valvonta- ja tiedustelujärjestelmämme samoin kuin johtamisjärjestelmämme kehittäminen onkin jo päässyt hyvään vauhtiin.

Vakavassa kriisitilanteessa, joka voi syntyä äkillisesti tai kehittyä monivaiheisten tapahtumien kautta, tarvitsemme ilmatilamme sekä laajojen meri- ja maa-alueittemme valvontaan ja alueloukkausten torjuntaan nopeasti kykeneviä joukkoja. Sellaiseen toimintaan soveltuvat ilma- ja meripuolustuksemme järjestelmät suunnilleen nykyisen kaltaisina, kunhan niiden teknistä tasoa ja toimintamenetelmiä ylläpidetään kehitysvaateiden tasolla. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että ilmapuolustuksemme käyttöön olisi saatava ns. kohdetorjuntaohjuksia, kaukovalvontatutkajärjestelmämme on lähivuosina uusittava ja torjuntahävittäjistämme huomattava osa on korvattava uusilla 1990-luvun kuluessa. Myös meripuolustuksemme kalusto on määräjoiin uudistettava, sillä kansantaloutemme on suuresti riippuvainen meriyhteyksiemme säilymisestä. Kaikki tärkeät valtakunnalliset kohteemme ja laitoksemme ovat nekin rannikoilla tai niiden tuntumassa. Erityisesti on kehitettävä miina-asetta.

Maavoimien merkityksestä ja kehittämisiongelmissä on viime aikoina puhuttu julkisuudessaakin. Kaikki arviot tukevat edelleen näkemystä, että vain suurehkoilla maavoimilla meillä on mahdollisuus hallita laajaa maa-alueuttamme ja luoda nykyisellä resurssitasolla uskottava puolustus. Vähäväestöisen Lapin puolustus vaatii muualta Suomesta siirrettäviä joukkoja. Siirtoetäisyydet ovat satojen kilometrien luokkaa. Pääkaupungin ja valtakunnan johdon toimintojen suojaaminen voi sekkin tapahtua vain maavoimien yhtymillä. Muiden tärkeiden valtakunnallisten kohteiden vartiointi ja suojaaminen sitoo sekkin huomattavat määrät joukkoja. Myös Ahvenanmaan puolustuksen järjestäminen edellyttää erityisvarustuksen omaavia maavoimien yksiköitä jne. Meillä tulee siten olla edelleen järjestelmä, jolla me joustavasti tilanteen vaatimusten mukaan saamme perustetuksi ja toimintaanpannuksi erilaisia maavoimien yksiköitä ja yhtymiä. Nopeasti kehittyviä tilanteita varten tarvitsemme rauhanajan joukko-osastoista nopeasti muodostettavia ns. kantajoukkoja ja niille modernin varustuksen. Kantajoukot vaativat hyvät johtamis- ja kuljetusvälineet. Tämä kehitystyö onkin parhaillaan käynnissä. Kantajoukkojemme voima, joka vastaa vajaata kymmentä prikaatia tai neljää divisioonaa, ei kuitenkaan riitä kuin aivan tärkeimpien kohteiden puolustuksen järjestämiseen. Niillä voidaan kuitenkin osoittaa ulospäin valmiuttamme.

Kantajoukkojen muodostaman ytimen lisäksi on tarpeen varustaa joitakin prikaateja uudella välineistöllä, jotta säilyisi kyky keskittää lisävoimia torjuntataistelujen onnistumiseksi. Kantajoukot ja mainitsemani lisäprikaatit ovat juuri ne Kolmannen parlamentaarisen puolustuskomitean välttämättöminä pitämät, noin 250 000 miehen suojajoukot, joiden kehittäminen on saatu alulle. Suojajoukkojen kehittämisen vaativin ajankohtainen hanke on niiden varustaminen nykyaikaisin maasto- ja taisteluajoneuvoin. Tietäen nykyaikaisten ilmavoimien suorituskyvyn ja vaikutustehon, on joukkojemme ilmatorjunnan järjestely seuraava tulevaisuu-

den asettama vaativa haaste. Jo pitkälle olkapääohjuksin ja tykein toteutetun matalatorjunnan jatkoksi on uusittava koko vanha ilmatorjuntatykkikalusto kohdetorjuntaohjuksin ja nykyaikaisin tykein muodostetuilla yksiköillä. Meidän on myös avattava kehityskanavat nykyistä tehokkaammalle helikopterien käytölle saadaksemme sekä joukkojen siirroille, tulenkäytölle että huollolle riittävän nopeuden.

Suojajoukkojen yli jäävä osa reservistämme eli nykyterminologian mukaan ns. päävoimat saavat varustukseksi suojajoukoilta uusinnan yhteydessä vapautuvaa vanhempaa kalustoa. Päävoimien joukot sopivat siten tulevaisuudessa varustuksensa ja liikuntavälineidensä puolesta lähinnä alueellisiin ja paikallisiin tehtäviin. Liikkuviin operaatioihin ne soveltuvat huonosti, sillä suojattomat maataloustraktorit eivät saa joukkoja ajoissa perille.

Puolustuksemme sitkeys ja ajanvoittokyky perustuisivat tulevaisuudessa nykyistä enemmän alueellisten paikallisjoukkojen käyttöön. Tällaisenaikin puolustusjärjestelmämme on maasto- ja ilmasto-olosuhteissamme vaikeasti lyötävissä, mutta sen heikkoutena on nopeuden ja voiman keskitettävyyden puute. Järjestelmän ennaltaehkäisyvaikutus säilynee nykyisellään.

Jos voimavaramme eivät riitä reservimme koko varustuksen uusimiseen, olisi kuitenkin huolehdittava siitä, että liikkuvien suojajoukkojen tukena toimisivat nykyistä suorituskykyisemmät paikallisjoukot. Niidenkin varustusta tulisi sen tähden uusia. Paras panostuotosuhde saavutetaan halvoilla ”massa-aseilla” ts. automaattikäsiaseilla, erilaisilla miinoilla, singoilla, keveillä ohjuksilla jne. Osa vanhemmasta varustuksesta on luonnollisesti käyttökelpoista. Sellaisia ovat muun muassa suora-ammuntaan kykenevät tykit. Joukot kyetään edelleen organisoidaan ja kouluttamaan toimintakohteittensa vaatimusten mukaisesti ikäänkuin räätälintyönä, jolloin ne pystyvät tarvittaessa myös itsenäisesti aloittamaan toimintansa. Paikallisjoukkojen tehtäviä ovat edelleen tärkeiden kohteiden puolustus, taistelu vihollisen selustassa ja jopa määräästeinen sissitoiminta.

Kymmenen—viidentoista vuoden tähtäyksellä arvioiden voimme siis ratkaista useimmat tulevaisuuden haasteet nykyjärjestelmämme pohjalta. Ongelmaksi muodostuvat selvästi maavoimat ja niidenkin osalta ensisijaisesti nykyiset ns. päävoimamme, jotka tällä hetkellä ovat jääneet puolustusvoimille annettujen resurssikehysten ulkopuolelle nopeasti vanhenevan varustuksen varaan. Selvä tulevaisuuden haaste on sen tähden pyrkiä jatkamaan maavoimien kehittämistyötä koskemaan myös suojajoukkojen yli jäävää osaa reservistämme.

Tekninen kehitys, yhteiskunnalliset haasteet, organisaatiomuutokset yms. vaativat luonnollisesti muutoksia koulutusjärjestelmäämme — ehkäpä koulutusaikoihin. Lisääntyvä tekninen välineistö ja johtamistoiminnan monimutkaistuminen asettavat vaatimuksia koulutusaikojen pidentämiselle. Suomi on selvästi Euroopan lyhimmän sotilaskoulutuksen antava maa. Toisaalta pitkää ja siten kallista erikoiskoulutusta ei tarvitse antaa kaikille eri asejärjestelmissä toimiville. Tulevaisuudessa on ehkä tutkittava nykyistä tarkemmin siviilikoulutuksen antamia valmiuksia. Paikallisjoukkojen kouluttamiseksi näyttää nykyinen palvelusaika riittävältä, varsinkin jos sitä voidaan täydentää sopivasti kertausharjoituksin. Itse varusmiespalvelusajan lyhentäminen taikka pidentäminen sen sijaan on jo vaikeampi asia. Suuntaan taikka toiseen siirtyminen tuo muun muassa mukanaan yhteiskunnallisten velvollisuuksien tasapuoliseen jakamiseen liittyviä ongelmia. Siitä on esimerkkejä eräistä maista.

Yleinen asevelvollisuus on kuitenkin edelleen välttämätöntä säilyttää puolustusvoimien järjestelmän perustana. Se on pienen maan puolustuksen tärkein voimavara. Mikään eurooppalainen pieni tahi puolueeton maa ei ole tähän mennessä asettanut yleisen asevelvollisuuden toteuttamista kyseenalaiseksi. Tiedossamme ei myöskään ole, että sen kaltaisia suunnitelmia olisi missään meihin vertailukelpoisessa maassa olemassa. Yleinen asevelvollisuus on voimansa lisäksi taloudellisin puolustuksemme perustekijä.

Hyvät kuulijat

Tiedämme, että puolustusvoimiamme kohtaavassa vaikeimmassa tilanteessa, sodassa ja taistelussa, joukkojen suorituskyky muodostuu pääasiassa kolmesta tekijästä:

- joukkojen ja niiden johtajien koulutustasosta,
- materiaalin laadusta ja määrästä sekä
- sotilaiden motivaatiosta ja taistelutahdosta.

Toinen toistaan vahvistavat arviot, niin omamme kuin ulkopuolistenkin, antavat perusteita pitää koulutustasoamme hyvänä. Materiaalinen valmiutemme ei ole niin huono kuin pessimistit luulevat sen olevan, mutta se ei ole niin hyvä kuin optimistisesti toivomme sen olevan. Myös kansamme ja sotilaittemme tahto puolustaa maata on edelleen epäilysten ulkopuolella. Kaiken kaikkiaan me voimme suhtautua toiveikkaasti selviämiseen puolustuksemme tulevaisuuden haasteista.

Sotatieteellisen seuran Herra Puheenjohtaja,

Tahdon vielä tässä toivottaa Suomen sotatieteelliselle seuralle 60-vuotisen toiminnan johdosta onnea ja menestystä. Samalla ilmoitan, että Puolustusvoimien Tukisäätiö on tänään antanut seuralle 30 000 markan apurahan käytettäväksi puolustusvoimien kehittämistä koskevien tutkimustöiden palkitsemiseen.